

Статтю надруковано: Сборник научных трудов SWorld. Материалы межд. научн.-практ. конф. «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании'2012» (Одесса, 18-27 декабря 2012 г. / Минобрмолспорта Украины, Одесский нац. морской ун-т). Выпуск 4. Том 21. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. – С.83-92. Цит. 412-1271.

Педагогіка, психологія і соціологія – Теорія і методика навчання, виховання й освіти

УДК 372.31

Полєвікова О.Б.

**ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ
З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛОВОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ ДО
МОВНОЇ ОСВІТИ Й МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ**

*Херсонський державний університет,
Херсон, 40 років Жовтня, 27, 73000*

Автор доповіді обґрунтовує доцільність упровадження нестандартних уроків з метою забезпечення словоцентричного підходу до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей. Досліджує термінологічне поле зазначених форм навчання, з'ясовує специфіку проведення нестандартних уроків, наводить авторську розробку конспекту уроку-змагання (КВК).

Ключові слова: *словоцентричний підхід; мовна освіта й мовленнєвий розвиток дітей; нестандартні уроки рідної мови в початковій школі.*

UDC 372.31

Polyevikova O.B.

**SUITABILITY OF CONDUCTING NONSTANDARD LESSONS TO ENSURE
WORDCENTRIC APPROACH TO LANGUAGE EDUCATION AND
CHILDREN'S SPEECH DEVELOPMENT**

*Kherson State University,
Kherson, 40 October, 27, 73000*

The author proves the suitability of implementation non-standard lessons to ensure wordcentric approach to language education and children speech

development. Terminological field of mentioned teaching forms is researched, the specifics of conducting nonstandard lessons are explained, and author's abstract of lesson-competition is given.

Keywords: wordcentric approach, language education and children's speech development; nonstandard lessons of native language in primary school.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. З метою реалізації особистісно-ціннісного аспекту навчання рідної мови молодших школярів, стимулювання самонавчання і самопізнання, формування в учнів позитивного ставлення до себе і навколишньої дійсності, розвитку пізнавальних і творчих здібностей, актуалізованих у сучасних навчальних програмах для 1-4 класів відповідно до оновленого Державного стандарту початкової загальної освіти, нами здійснюється словоцентричний напрям дослідження мовної освіти дітей 6-7 років життя.

Оскільки суттєві зміни в цілях і змісті шкільної освіти обов'язково впливають на дидактичні й методичні аспекти організації уроку, варто з'ясувати доречність та умови впровадження словоцентричного підходу до мовленнєвого розвитку дітей на нестандартних уроках рідної мови.

Аналіз основних досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема вдосконалення уроку завжди перебувала в центрі уваги науковців і практиків. Особливої гостроти вона набула у 80-90-х роках минулого століття. Як зазначає академік О.Савченко, нині відомі класифікації уроків Б.Єсіпова, М.Данилова, І.Казанцева, І.Огороднікова, В.Оконя, Ю.Бабанського, І.Лернера, М.Махмутова, В.Онищука, В.Дяченка та ін. Усебічно проаналізовані відомі класифікації уроків у колективній праці за редакцією Ю.Мальованого. Автори наводять усталені визначення різних типів і підтипів уроків у зіставленні з їх основною дидактичною метою. Залежно від провідного способу організації навчальної діяльності учнів, проводяться уроки з назвами: урок-казка, урок-конкурс, урок-

драматизація, урок-гра, урок-подорож (мандрівка), урок-презентація портфоліо (учнів і класу), урок-презентація проекту, урок-дослідження (розв'язування проблемної задачі), урок розвитку творчих здібностей тощо [6, с.336].

Ми погоджуємося, що такі назви лише відображають нові форми навчальної взаємодії, а дидактична сутність уроку полягає або в засвоєнні нового, або в розширенні, збагаченні, узагальненні й застосуванні відомого.

Типологію, структуру і методику уроків мови досліджували О.Текучов, С.Чавдаров, Г.Чуйко, М.Тищенко, О.Біляєв, М.Вашуленко, К.Москаленко, Г.Петровська та ін. [3, с.17].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена доповідь. Але, як показує практика, чимало вчителів початкових класів не готові до використання нестандартних форм навчання рідної мови на основі словоцентризму.

Спробуємо обґрунтувати доцільність упровадження нестандартних уроків з метою забезпечення словоцентричного підходу до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей.

Досягненню поставленої мети, на нашу думку, сприятиме розв'язання таких завдань:

- 1) орієнтація в термінологічному полі зазначених форм навчання;
- 2) з'ясування специфіки проведення нестандартних уроків;
- 3) розробка авторських конспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Урок – це закінчений у значеннєвому, тимчасовому й організаційному відношенні відрізок (етап, ланка, елемент) навчального процесу [5, с.521]. Незважаючи на незначну тривалість, урок складний і відповідальний етап навчального процесу – від якості окремих занять в остаточному підсумку залежить загальна якість шкільної підготовки. Серед загальних вимог, яким мусить відповідати якісний сучасний урок, виділяються такі: використання новітніх досягнень науки, передової педагогічної практики, побудова уроку на основі закономірностей навчально-

виховного процесу; реалізація на уроці в оптимальному співвідношенні всіх дидактичних принципів і правил; забезпечення належних умов для продуктивної пізнавальної діяльності учнів із урахуванням їх інтересів, здібностей і потреб; встановлення усвідомлюваних учнями міжпредметних зв'язків; зв'язок з раніше засвоєними знаннями й уміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів; мотивація й активізація розвитку всіх сфер особистості; логічність і емоційність усіх етапів навчально-виховної діяльності; ефективне використання педагогічних засобів; зв'язок із життям, виробничою діяльністю, особистим досвідом учнів; формування практично необхідних знань, умінь, навичок, раціональних прийомів мислення і діяльності; формування вміння учитися, потреби постійно поповнювати обсяг знань; ретельна діагностика, прогнозування, проектування і планування кожного уроку [5, с.521-522].

Узагальнений перелік основних типів уроків за дидактичною метою і місцем уроку у загальній системі навчання такий: 1) комбіновані (змішані); 2) уроки вивчення нових знань; 3) уроки формування нових умінь; 4) уроки узагальнення і систематизації вивченого; 5) уроки контролю і корекції знань, умінь; 6) уроки практичного застосування знань, умінь (Н.Волкова, М.Махмутов, В.Онищук, Н.Сорокін, Г.Щукіна та ін.).

Важливим є твердження академіка О.Савченко: «Урок – це середовище суб'єкт-суб'єктної та полісуб'єктної взаємодії, в основі якої – співпраця, співтворчість учителя з учнями; набуття ними не лише пізнавального, а й соціального досвіду; урахування впливу предметного й інформаційного середовищ [6, с.337]». Отже, домінування суб'єктності учня є основною характеристикою якості сучасного уроку.

Лінгводидакти О.Біляєв, М.Успенський та ін. уроки мови поділяють на дві групи – аспектні, пов'язані із вивченням окремих її аспектів (фонетики, лексики, будови слова тощо), і розвитку зв'язного мовлення, що проводяться з метою формування в учнів комунікативних вмінь і навичок [1, с. 21].

Ми розглядаємо урок не стільки з погляду формального сполучення і

послідовності його етапів, скільки з позицій постановки і досягнення цілей, ефективності пізнавальної діяльності школярів, оцінюючи доцільність тих чи інших типів і структур уроку за ефективністю всього навчально-виховного процесу (кінцевому результату), а не структурною досконалістю і завершеністю окремих уроків.

Масове застосування нестандартних уроків, із якими вчителі пов'язували підвищення якості навчального процесу, набуло активності у 80-х роках минулого століття.

Комфортність орієнтації в термінологічному полі поняття «нестандартний урок» забезпечує колективна праця за редакцією академіка М.Вашуленка [3]. Автори посібника розглядають нестандартні уроки як новий тип або клас уроків, які мають гнучку структуру, характеризуються особливою довірчою атмосферою між учасниками навчального процесу, що створює максимально сприятливі умови для перетворення учнів на активних суб'єктів цього процесу. Серед істотних ознак нестандартного уроку виокремлено: гнучкість структурної побудови; зміна усталених функцій учителя й учнів; активне застосування групових форм роботи; максимальна реалізація між предметних зв'язків [3, с. 25].

Такі уроки в початковій школі як і раніше посідають значне місце. Це пов'язано з віковими особливостями молодших школярів, ігровою основою даних уроків, оригінальністю їх проведення. На відкритих уроках дана форма завжди є виграшною, оскільки в ній представлені не тільки ігрові моменти, але й оригінальна подача матеріалу, зайнятість учнів не тільки при підготовці уроків, але і при проведенні самих уроків через різні форми колективної і групової роботи.

Автори посібника під редакцією академіка М.Вашуленка зазначають, що в творчому досвіді вчителів України снує близько п'ятдесяти нестандартних форм організації навчально-виховного процесу. Однак єдина класифікація нестандартних уроків ще не склалася, хоча добірка їх уже досить різноманітна. Існує думка про доцільність групування нестандартних уроків на такі: бінарні

уроки; інтегровані уроки; віршовані (римовані) уроки; уроки-ігри, серед яких, у свою чергу, виокремлюють уроки-дискусії; уроки-дослідження; уроки-звіти; уроки-змагання; уроки-мандрівки; уроки-сюжетні замальовки [3, с. 26].

Здійснюючи апробацію лінгводидактичної системи словоцентричного підходу до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей, у загальній канві класичних уроків ми також застосовували наведені форми [7].

На уроках рідної мови значна увага приділялася роботі над словом. Якщо урізноманітнити прийоми проведення такої роботи, то у дітей не буде слабшати інтерес до цього етапу уроку, та й готуватися вдома до словникової роботи, як засвідчує дослідно-експериментальне навчання, у них буде більше бажання.

Наприклад, учитель читає загадки, а учні їх відгадують. Відгадка є словниковим словом, яке діти записують у зошит, підкреслюючи букви, що позначають ненаголошені голосні, ставлячи наголос.

Гра «Відгадай предмет за описом». Учитель дає опис, діти називають предмет – словникове слово, записують його.

Гра «Зачини квартиру». Учитель показує картки з квартирами (літери, що треба запам'ятати). Учні говорять, яку букву треба вставити і тоді квартира «закривається» і потрібна літера ставиться на своє місце.

Картинний диктант. Учитель показує картинки із зображенням предметів – словникових слів. Можна їх згрупувати за темами (овочі, фрукти, школа ...) Цей диктант можна проводити по-різному: як коментоване письмо, як самостійну роботу, як диктант-мовчанку ...

Відгадування ребусів, кросвордів, складені вчителем із словникових слів: відгадати, записати слова, підкреслити орфограму.

Різні види ігор: «Зірви грибок, яблуко, ягідку, квітку». На зворотному боці предметів написані словникові слова з пропущеними орфограмами.

Гра «Розлетілися кульки». На дошці написані слова з пропущеними орфограмами, а праворуч за межею знаходяться різнокольорові кульки з написаними на них буквами. Учні виходять до дошки, знаходять потрібну кульку і прикріплюють її до слова.

Грамаіічна естафета з елементами змагання. На дошці в 3 стовпчика виписані слова з пропущеними орфограмами. Учні діляться на 3 команди, за сигналом одночасно виходять до дошки і вставляють до слова пропущену орфограму. Виграє той ряд, який швидше справляється із завданням, зробивши при цьому найменшу кількість помилок.

Робота з перфокартами. Учитель роздає учням картки зі словниковими словами, у яких пропущені орфограми. Діти кладуть їх на чистий аркуш і вписують пропущені букви.

Словниковий диктант. Він може бути навчальним або контрольним. Учитель диктує словникові слова на певні правила, учні пишуть, виділяють орфограми, ставлять наголос.

Словникова робота в початкових класах повинна бути скрупульозною і систематичною. Адже саме в початковій ланці закладається основний словник школяра, і тому учень повинен правильно зрозуміти значення слова, засвоїти його, тобто слово має ввійти у словник школяра і активно використовуватися у його власних висловлюваннях.

Кінцевою метою словникової роботи є активізація максимальної кількості засвоєваних слів, уміння учнів використовувати їх правильно, доречно, вибираючи найбільш необхідні слова для висловлення думок.

Учителі-експериментатори на власному досвіді пересвідчилися в ефективності нестандартних уроків щодо впровадження словоцентричного підходу до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей.

Наведемо авторську розробку конспекту уроку добукарного періоду навчання грамоти (1 клас) у зазначеному аспекті.

Тема. Ознайомлення зі словами, що називають ознаки предметів. Логічні вправи для вміння відповідати на запитання *хто це? що це?* Розподіл предметів на групи.

Мета: формувати поняття про слова – назви ознак; учити дітей практично розрізняти назви істот/неістот, уміння правильно ставити до них запитання; розвивати логічне мислення, поповнювати словник дітей назвами ознак;

виховувати естетичні почуття.

Обладнання: зошити у клітинку для графічного зображення моделей речень, предметні малюнки, картки із завданнями для команд, таблиця для визначення переможців із зазначеними конкурсами (хід гри).

Форма уроку: нестандартна. Урок-КВК.

Хід уроку

I. Організаційний момент. Повідомлення теми і мети уроку

– Сьогодні у нас не звичайний урок навчання грамоти, а конкурс веселих, розумних і кмітливих. За першими звуками слів «Конкурс веселих і кмітливих» його називають: «КВК».

У ньому беруть участь три команди: «Веселі», «Розумні», «Кмітливі».

Під час веселих змагань ми ознайомимося з новими словами, навчимося ділити предмети на групи, продовжимо вчитися ставити до слів запитання.

II. Розминка

1. Доповни речення словом – назвою дії, яке відповідає на запитання *що робити?* (Команда, яка добере найбільше слів, одержує 1 бал.)

- 1) Я хочу (*що робити?*) ...
- 2) Я вмю (*що робити?*) ...
- 3) Я мрю (*що робити?*) ...

2. Гра «Зайве слово»

– Послухайте ланцюжок слів (по 2 – кожній команді), знайдіть зайве слово, поставте до нього запитання, обґрунтуйте свою відповідь.

- 1) Корова, свиня, заєць (*хто?* – дика тварина), вівця.
- 2) Тарілка, миска, каструля, шафа (*що?* – меблі, а не посуд).
- 3) Стіл, диван, шафа, чайник (*що?* – посуд, а не меблі), ліжко.
- 4) Трамвай, тролейбус, сумка (*що?* – не транспорт), автомобіль.
- 5) Горобець, перепілка, зозуля, комар (*хто?* – комаха, а не птах).
- 6) Сукня, спідниця, черевики (*що?* – взуття, а не верхній одяг), халат.

3. Відгадування загадок

Учні називають відгадку і слова, які допомогли їй відгадати, ставлять за

допомогою вчителя до них запитання.

1) Взимку білий, влітку – сірий,

Довгі вуха, куций хвіст,

Боягуз під кущ заліз. (Зайчик)

Зайчик (*який?*) білий, сірий.

Вуха (*які?*) довгі.

Хвіст (*який?*) куций.

Висновок. У загадці були слова – ознаки зайчика. Вони допомогли нам уявити тваринку і розгадати загадку.

2) Руда, красива, хитра, кмітлива,

Хвіст пухнастий, довгий маю,

Ним сліди всі замітаю. (Лисиця)

Лисиця (*яка?*) руда, красива, хитра, кмітлива.

Хвіст (*який?*) пухнастий, довгий.

Висновок. У загадці були слова – ознаки лисиці. Вони допомогли нам уявити тварину і розгадати загадку.

3) Сіренька, маленька, хвостик тоненький;

Все, що знайде, прогризе і від котика втече. (Миша)

Миша (*яка?*) сіренька, маленька.

Хвостик (*який?*) тоненький.

Висновок. У загадці були слова – ознаки миші. Вони допомогли нам уявити тваринку і розгадати загадку.

– Як назвати одним словом усіх, кого відгадали? (Звірі)

– На яке запитання відповідають слова-відгадки? (*Хто?*)

– Чому? (Це назви живих істот: тварин.)

За виконане завдання команди одержують бали.

4. Гра «Добери ознаку»

Учитель називає предмет і ставить запитання. Команда, яка добере найбільше слів-ознак, одержує 1 бал.

Зірка (*яка?*) блискуча, велика, величезна, гаряча, діамантова, дрібна, жовта,

зелена, золота, голуба, кришталева, мала, маленька, мерехтлива, осяйна, перлиста, повна, погасла, прозора, промениста, рубінова, світла, срібляста, срібна, тріпотлива, холодна, червона, чиста, яскрава, ясна.

Коса дівоча (яка?) буйна, важка, вбога, велика, гладка, густа, довга, закручена, заплетена, коротка, кучерява, пухнаста, рідка, розкішна, розпущена, товста, тонка, туга, хвиляста, худа, шовкова, біла, білява, блискуча, золота, каштанова, золотиста, лляна, мідна, попеляста, пшенична, руда, руса, русява, світла, смолиста, темна, чорна.

Осінь (яка?) багряна, барвиста, безлиста, білява, брудна, вітряна, волога, димна, дощова, жовта, золота, квітуча, кольорова, кришталева, мокра, морозяна, непогідна, ошатна, пишна, погідна, полум'яна, прозора, сіра, соковита, студена, суха, темна, тепла, тиха, туманна, тьмяна, холодна, яскрава, ясна, яснолиста.

Учитель хвалить дітей за дібрані ознаки, перелічує їх, щоб визначити команду – переможця цього конкурсу. Після кожних ознак, дібраних командою, учитель зачитує неназвані слова.

Учні роблять висновок, що слів-ознак дуже багато, вони прикрашають нашу мову, конкретизують уявлення про предмет. Слова-ознаки можуть увиразнити мовлення, зробити його приємним для сприймання. Щоб красиво розмовляти, треба багато слів-ознак знати.

5. Фізкультхвилинка

Учитель читає вірш, показуючи фізичні вправи за вибором, учні повторюють.

Щоб красиво розмовляти,

Треба ознаки вивчати.

Клен високий і стрункий,

А бузочок ще низький.

Диня стигла і смачна,

А калина геть гірка.

Син у мами я дбайливий,

Лагідний росту, кмітливий,

Донька – щира і щаслива,
Працьовита і вродлива.
Разом будемо працювати,
Труднощі перемагати!

III. Конкурс «Словознайка»

1. Гра «Відгадай слово за ознакою» (по 2 для кожної команди)

(Який?) Новий, великий, гарний, ребристий, кольоровий, тонкий, міцний (що?)... олівець.

(Який?) Осінній, жовтий, великий, гарний, маленький, опалий (що?)... листок.

(Яка?) Запашна, весняна, лісова, яскрава, гарна, маленька (що?)... квітка.

(Яка?) Швидка, мальовнича, прозора, глибока, чиста, широка (що?)... річка.

(Який?) Густих, ялиновий, темний, грибний, весняний (що?)... ліс.

(Яка?) Добра, ніжна, мила, лагідна, працююча, спокійна (хто?)... мама.

2. Ускладнення завдання

Учні мають відгадати слово і самостійно поставити запитання до ознак.

Вороняче, сіре... – крило; (Крило (яке?) – вороняче, сіре)

зелений, ненажерливий... – крокодил;

блискуче, гладеньке... – дзеркало.

3. Гра «Пошир речення»

Учні мають додати до речення слова-ознаки. Хто набере найбільше ознак, одержує 1 бал.

1) У школі вчать діти.

2) Ми зайшли у ліс.

3) На клумбі росте квітка.

Моделі деяких речень за вибором учнів записуються на дошці й у зошитах.

Учитель підбиває підсумки роботи дітей на цьому етапі.

IV. Конкурс «Хто більше?» (робота за букварем)

1. Завдання 1.

За ілюстрацією Букваря команди добирають слова-назви істот, неістот і назви ознак.

2. Завдання 2.

Складання речень до моделі, поданої на сторінці підручника (1 команда – про буряк; 2 команда – про огірок; 3 команда – про помідор).

3. Завдання 3.

Добір ознак до овочів на сторінці Букваря:

1-а команда – за формою;

2-а команда – за кольором;

3-я команда – за смаком.

4. Самостійна робота. Запис моделей речень самостійно у зошити

1-а команда. Діти збирають ягоди.

2-а команда. Квітнуть пишні мальви.

3-я команда. Овочі корисні дітям.

Перевірка. Підбиття підсумків виконаного завдання.

5. Фізкультхвилинка (ознайомлення з новим комплексом ранкової гімнастики – за бажанням учнів).

V. Творчі вправи

1. Гра «Назви одним словом»

Шафа, диван, стілець, стіл – меблі;

комар, метелик, жук, мураха – комахи;

барвінок, фіалка, троянда, мак – квіти;

горобець, перепілка, зозуля, чиж – птахи;

береза, бук, дуб, ялина – ... ;

калина, ліщина, малина – ... ;

яблуко, груша, слива – ... ;

морква, буряк, картопля – ... ;

кіт, собака, корова, свиня – ... ;

тролейбус, автобус, машина – ... ;

тарілка, чайник, каструля – ... ;

плаття, спідниця, халат – ... ;
чоботи, туфлі, черевики – ... ;
викрутка, долото, рубанок – ... ;
учитель, перукар, лікар – ....

2. Гра «Чим зв'яжеш?»

Кожна команда отримує ланцюжок слів, пов'язаних між собою непередбаченими, але безперечними зв'язками. Дітям називають лише перше і останнє слово, за якими слід відновити ланцюжок або придумати свій. За оригінальність та зв'язну розповідь – додатковий бал.

Ягода – ліс – варення – смак;
овочі – город – урожай – здоров'я;
огірок – форма – смак – колір.

VI. Підсумок уроку

Підрахунок балів; оцінювання роботи дітей.

Педагог учить дітей робити репортаж з уроку.

– Уявімо, що про нашу роботу на уроці готується репортаж на телебаченні.

Що б ми могли розповісти телеглядачам?

– Увага, увага, починаємо репортаж з уроку навчання грамоти 1-А класу ...

Сьогодні учні були учасниками незвичайного уроку – змагання веселих, розумних та кмітливих. Між командами велася запекла боротьба в умінні добирати слова-ознаки, відповідати на питання *хто це? що це?*, розподіляти предмети на групи, будувати моделі до речень. У результаті перемогла дружба. Найактивнішими на уроці були такі учні... Бажаємо школярам успіхів на шляху до знань і чекаємо нових повідомлень. Дякую за увагу!

Висновки і перспективи подальших досліджень. Безумовно, нетрадиційна побудова уроку вимагає великих витрат часу, сил і т.д. На жаль, саме часу і не вистачає при підготовці до уроку, та й не кожен урок має бути побудований у вигляді гри. Діти повинні розуміти, що в школі не тільки грають, але і займаються серйозними справами. Є чимало способів, що дозволяють

учителю зацікавити дітей, підготувати їх до вивчення нового матеріалу. Ненав'язливо переключити увагу дитини з одного виду діяльності на інший.

Тим не менш, обираючи даний вид уроків, необхідно пам'ятати:

- нетрадиційні уроки є лише одним із видів уроків, тому їх проведення можливе не часто;
- не завжди зміст матеріалів тем може бути представлено у нетрадиційній формі;
- такі уроки вимагають попередньої підготовки як з боку вчителя, так і з боку учнів, тому можливості їх проведення дещо обмежені;
- увесь зміст навчального матеріалу не може бути представлено через нетрадиційні форми.

На нашу думку, пропонований словоцентризм дозволить оновити підходи до мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей; дасть змогу надати лексичній роботі ситуативного характеру, коли слово засвоюватиметься як функціональна одиниця; забезпечить умови, за яких би учні відчували потребу вжити певне слово для вираження власних думок і почуттів.

Відтак, існує потреба створення лінгводидактичної системи, що дала б змогу молодшим школярам сприйняти слово у єдності його значень, у взаємозв'язках з іншими словами в словосполученні, реченні, мікротексті, розширити коло його лексико-граматичних та суто лексичних ознак; успішно реалізувати мету початкового курсу української мови, спрямовану на формування ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) у процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань [4, с.10].

Література:

1. Біляєв О. Методика мови як наука / О.Біляєв // Дивослово. – 2002. - №11. – С.20-24, 49-50.
2. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод.посіб. / М.С.Вашуленко – К.: Освіта, 2006. – 268 с.

3. Методика навчання української мови в початковій: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук.ред. М.С.Вашуленка. – К: Літера ЛТД, 2011. – 364 с.

4. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. – 392 с.

5. Подласый И. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн./И.Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

6. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн./О.Я.Савченко. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.

7. Усі уроки навчання грамоти. 1 клас. I семестр. За Букварем М.С.Вашуленка, Н.Ф.Скрипченко / Упоряд. О.Б. Полевикова. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 571 с.

References:

1. Bilyaev O. Metodika movi yak nauka / O.Bilyaev // Divoslovo. – 2002. - №11. – S.20-24, 49-50.

2. Vashulenko M.S. Ukra yinska mova i movlennya v pochatkoviy shkoli: Metod.posib. / M.S.Vashulenko – К.: Osvita, 2006. – 268 s.

3. Metodika navchannya ukrayinskoyi movi v pochatkovoyi: navchalno-metodichniy posibnik dlya studentiv vischih navchalnih zakladiv / Za nauk.red. M.S.Vashulenska. – К: Litera LTD, 2011. – 364 s.

4. Navchalni programi dlya zagalnoosvitnih navch. zakl. Iz navchannyam ukrayinskoyu movoyu. 1 – 4 klasi. К. : Vidavnichiy dim «Osvita», 2011. – 392 s.

5. Podlasyiy I. Pedagogika. Novyyiy kurs: Uchebник dlya stud. ped. vuzov: V 2 kn./I.Podlasyiy. – М.: Gumanit. izd. tsentr VLADOS, 1999. – Кн. 1: Obschie osnovyi. Protsess obucheniya. – 576 s.

6. Savchenko O. ya. Didaktika pochatkovoYi osviti: pidruchn./O. ya.Savchenko. – К.: Gramota, 2012. – 504 s.

7. Usi uroki navchannya gramoti. 1 klas. I semestr. Za Bukvarem
M.S.Vashulenko, N.F.Skripchenko / Uporyad. O.B. Polevikova. – H.: Vid. grupa
«Osnova», 2011. – 571 s.